

KOCSIS CSILLA

A 9 és 10 éves korosztály olvasási szokásai

SZTE JUHÁSZ GYULA GYAKORLÓ ÁLTALÁNOS ISKOLÁJA,
ALAPFOKÚ MŰVÉSZETOKTATÁSI INTÉZMÉNYE, NAPKÖZITTHONOS ÓVODÁJA

olvasmányélmény, az olvasó, tanulói felmérés, olvasási szokások

„A gyermekkor könyvei velünk maradnak. Lapjaikba feledkezve a legkékebb tengerben fürdőztünk, a legmagasabbra szárnyaltunk, a legnagyobb kalandokra indultunk.

(Gene Shalit)

Kétség sem fér ahhoz, hogy az élet minden területén nélkülözhetetlen az olvasás, hiszen ez egy eszköz a világ és önmagunk megismeréséhez.

Tudjuk, hogy azok a gyerekek tudnak jól olvasni, akik sokat olvasnak, s azok olvasnak sokat, akik számára ez a tevékenység élvezetes, örömteli élményt jelent.

Nagy Attilánál olvashatjuk, miszerint az örömteli olvasás akkor következik be a legnagyobb valószínűséggel, ha a szépirodalmi művek olvasásakor egyszer csak „átút a szikra”, és a tanuló közvetlen kapcsolatot fedezhet fel saját élete, vágyai, félelmei és az olvasottak között, létrejön a „mintha rólam szólna”, „magam is írhattam volna” élménye.

De ki is a jó olvasó?

Steklács János, a szovátai Bolyai Nyári Akadémián elhangzott előadásában erről a következőket mondta:

Az a jó olvasó, ...

- akinek pozitív hozzáállása van az olvasáshoz,
- aki elég folyékonyan olvas, hogy az olvasottak jelentésére koncentráljon,
- aki felhasználja, amit tud, ahhoz, amit olvas,
- aki az olvasottak jelentését a szöveg kritikai értékelésével árnyalja, elvonatkoztatja, kiterjeszti, alakítja,
- aki hatékony olvasási stratégiák variációit használja, hogy fokozza és kivetítse saját szövegértését.
- aki különböző szövegeket képes elolvasni különböző célok elérése érdekében.

(NAEP, 1998) (Steklács 2005)

Fel szerettem volna mérni tanítványaink olvasási szokásait, mit, mennyit és mikor olvasnak. Ezt kérdőív segítségével végeztem. A munkában két harmadik évfolyamos tanulócsoporthoz vettem részt, 46 tanuló és 44 szülő töltötte ki a kérdőívet.

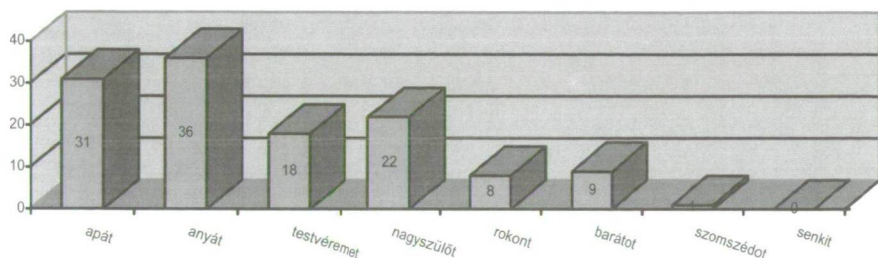
Ebben a közleményben csupán a tanulói kérdőívet, és annak értékelését/megállapításait szeretném közléséni. A szülői kérdőív adataival alkalmanként egészítem ki megállapításaimat. Minden egyes kérdés után közvetlenül megadom az összesített értékelést is.

A tanulókhöz intézett kérdések és az összesített válaszok:

1. A családban kit látsz olvasni könyveket, folyóiratokat? (Többet is bekarikázhatsz.)

- a.) apát
- b.) anyát
- c.) testvéremet
- d.) nagymamát vagy nagypapát
- e.) rokonomat
- f.) barátomat
- g.) szomszédunkat
- h.) senkit

1. kérdés összesített

A családban sokkal erőteljesebben érvényesülnek a modellkövető tanulási mechanizmusok, ezért is nagyon fontos, hogy a család, a szülő, testvér nagyszülő mutasson példát a szabadidő hasznos eltöltésére. Arra a kérdésre, hogy kit látnak a családban olvasni magas arányban jelölték meg mindkét szülőt, nagyszülőt, testvért egyaránt. Hogy olvasó környezetben nőnek fel tanítványaim predesztinálta a viszonylag magas szellemi foglalkozásúak aránya. Vö. a szülőhöz intézett kérdőív 1. kérdésével.

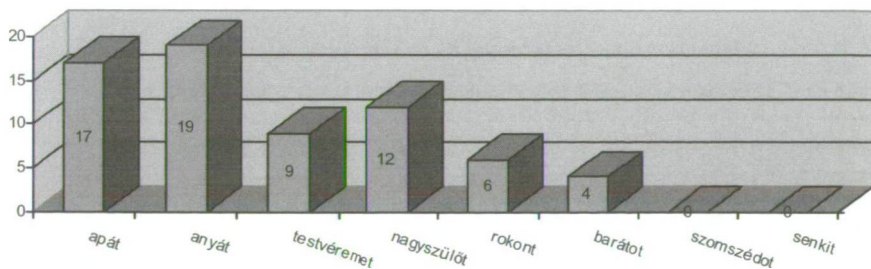
1. Iskolai végzettsége és foglalkozása:

Anya:

Végzettsége, foglalkozása

- a.) szellemi
- b.) vállalkozó
- c.) adminisztratív
- d.) szakmunkás
- e.) betanított vagy segédmunkás
- f.) munkanélküli
- g.) nyugdíjas
- h.) háztartásbeli

1. kérdés A csoport

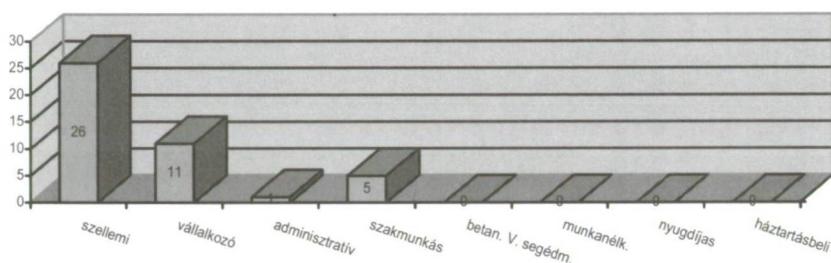

Apa:

Végzettsége, foglalkozása

- i.) szellemi
- j.) vállalkozó
- k.) adminisztratív
- l.) szakmunkás
- m.) betanított vagy segédmunkás
- n.) munkanélküli
- o.) nyugdíjas
- p.) háztartásbeli

1. kérdés A csoport

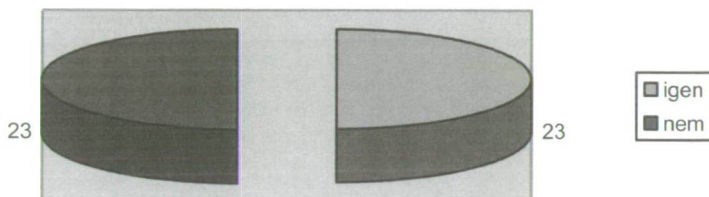

A második kérdés arról szólt, hogy szoktak-e otthon felolvasni a gyermekeknek. A szülők valamennyien igennel válaszoltak, míg a gyerekek fele-fele arányban válaszoltak igennel, illetve nemmel. Valószínűleg tanítványaim a jelenre értették, a szülők pedig kicsi koruktól kezdődően. Jó lenne, ha a felolvasást valamennyien fontosnak tartanánk. Amíg a gyermekek nem tudnak olvasni, természetesnek tartjuk, hogy már biztos olvasó közvetítésével jutnak a mesékhez, történetekhez. Meghitt pillanatok ezek, közösen felfedezni egy új világot, kalandokat átélni. Jó lenne, hogy miután gyermekeink már megismerkedtek a betűkkel és lassan kitarul előttük az írott világ birodalma, nem szoknánk le a felolvasásról. Alberto Manguel írja egyik könyvében a felolvasásról „...a legtöbbször egyszerűen csak élveztem azt a pompás érzést, hogy elsodornak a szavak, s a szó fizikai értelmében is úgy éreztem, hogy valami csodálatos messzeségbe utazom, olyan helyre, amelyet még megpillantani se nagyon memék a könyv utolsó, titkos lapján.” (Manguel 2001. 117.)

2. Szoktak-e neked otthon olvasni vagy mesélni?

Igen – Nem

2. kérdés összesített

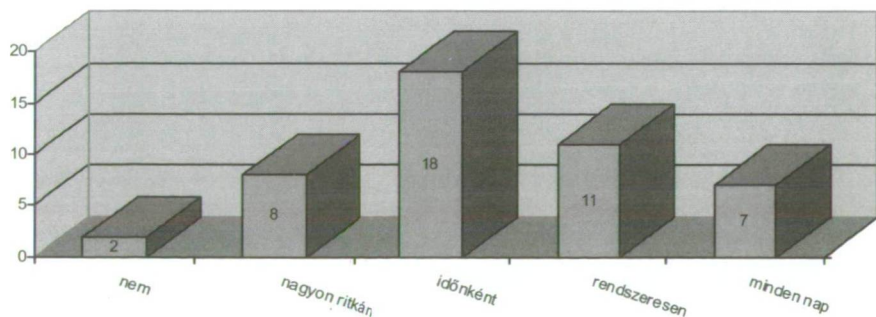

A tanulók többsége félévente olvas el egy könyvet, a mindennapi olvasás csak néhányuknál (7) alakult ki még. Ha figyelembe vesszük, hogy 3. osztályosokról van szó, akik két és fél éve ismerkedtek meg a betűkkel, elégedettek is lehetnénk. Az olvasás mennyisége és minősége között összefüggés van, minél többet olvas a gyermek annál jobban, pontosabban, gyorsabban fog olvasni, és így fokról fokra nyújt egyre nagyobb élményt az olvasás.

3. Olvasol-e könyveket a tankönyveken kívül is? S ha igen, milyen gyakran?

- a.) Nem
- b.) Nagyon ritkán (ez **évente** legalább 1 könyvet jelent)
- c.) Időnként (ez **félévenként** 1–2 könyvet jelent)
- d.) Rendszeresen (ez **havonta** átlagosan legalább egy könyv elolvasását jelenti)
- e.) Rendszeresen, **minden nap**.

3. kérdés összesített

A jelenleg olvasott könyvek között sokuknál szerepelt a kötelező olvasmány, melyet tanórai keretek között is feldolgoznak. Magas arányban szerepelt a „szívesen emlékszem rá vissza” könyvek között is, ami alátámasztja a választás helyességét, nem kizárva azt a tényt, hogy néhányan csak a kötelező olvasmányt olvassák el.

Az olvasott műveket legtöbbször az iskolai könyvtárból választják, sokan ajándékba kapták, vannak, akik más könyvtárból kölcsönzik, néhányan az otthoni könyvek közül választják. Arra irányuló kérdésünk, hogy mennyi könyvük van otthon ételkelhetetlennek bizonyult, nem rendelkeztek adekvát válaszokkal.

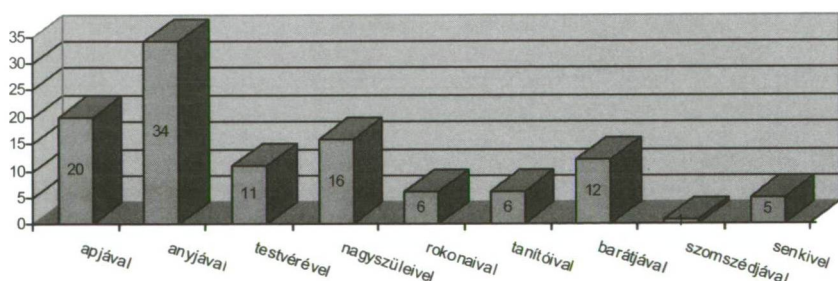
A 6. kérdésnél fel kellett sorolniuk három könyvet, amit már olvastak. Volt, aki csak a kötelezőket tudta megemlíteni, de néhányan többet is írtak. Ugyanígy a kedvenc író megnevezésénél, volt, aki nem tudott ilyet írni, mások többet is írtak. Kedvenc íróik között többen *Móra Ferenc*, *Lázár Ervin*, *Csukás István*, *Janikovszky Éva*, *Fekete István* nevét írták, de szerepelnek külföldi írók is: *Katy Sanders*, *Thomas Brezina* és *Megan McDonald*. Költők neve is szerepelt: *Petőfi Sándor*, *Weöres Sándor*, *József Attila* és *Nagy László*.

Legalább ilyen fontos, hogy beszéljünk az olvasottakról, adjunk alkalmat a véleménycserére, az egyéni problémák, állásfoglalások elmondására. A felmérésben résztvevő tanulók közül csak négyen írták azt, hogy senkivel nem tudják megbeszélni olvasmányaikat. Többségük valamelyik családtaggal beszél meg olvasmányait, szülővel, nagyszülővel vagy testvérrel, de sokan beszélnek meg olvasmány élményeiket barátjukkal. Néhányan (hat tanuló) azt írták, hogy tanítójukkal beszélgetnek az olvasottakról.

7. Olvasmányaimról szívesen beszélgetek ... (Többet is választhatsz!)

- a.) apával
- b.) anyával
- c.) testvéremmel
- d.) nagyszüleimmel
- e.) rokonaimmal
- f.) tanítóimmal
- g.) barátnőmmel/barátommal
- h.) szomszédunkkal
- i.) senkivel

7. kérdés összesített

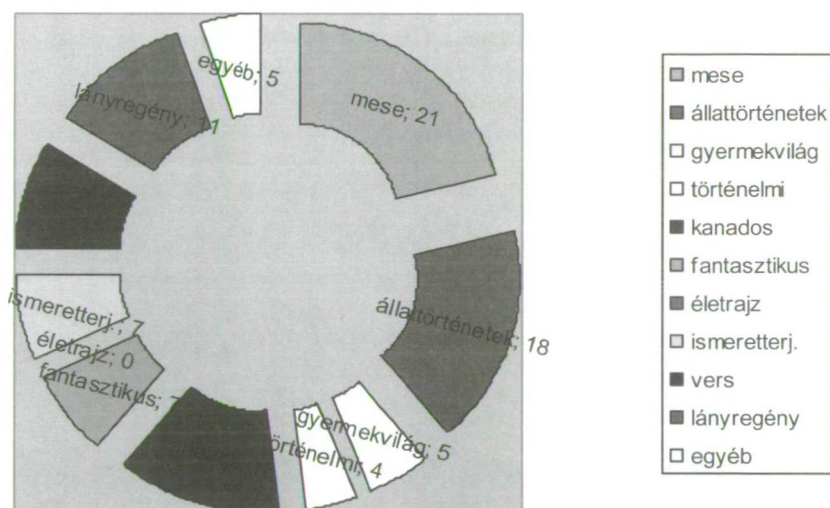
Legvégül: „Én azért szeretek olvasni, mert...” mondatkezdésre a következő gondolatokat kaptuk: „... mert jó; új dolgokat tanulok meg”; „Sokszor unatkozom”; „... néha tanulni is lehet belőle”; „... érdekesek a könyvek”; „... izgalmas, szórakoztató”; „... az olvasással más, kalandokkal teli világba jutok el”.

Érdeklődésük ebben az életszakaszban még a mesék, az állattörténetek felé irányul, de sokan szeretik az ismeretterjesztő olvasmányokat is. Tizenegy tanuló jelölte meg a lányregényeket, ami azt a feltételezést támasztja alá, hogy ebben az életkorban a lányok többet olvasnak.

10. Milyen témájú könyveket olvasol legszívesebben?

- a.) mese
- b.) állattörténetek
- c.) gyermekvilág, iskola
- d.) történelmi elbeszélések
- e.) kalandos elbeszélések, utazás
- f.) fantasztikus elbeszélések
- g.) életrajz
- h.) ismeretterjesztő olvasmányok
- i.) vers
- j.) lányregény
- k.) egyéb, mégpedig:

10. kérdés összesített

A Köznevelési Törvény az alapozás, a készségek fejlesztésének időszakát a 12. életév végéig meghosszabbította, így elegendő idő marad az olvasási készségek minőségi szintjének emelésére. Mindez azonban csak a rendszeres olvasással fejlődik.

Ez a cikk az Új utakon a pedagógusképző kar című konferencián elhangzott előadás szerkesztett változata. Terjedelmi okokból itt csupán a felmérés néhány részletét ismertettem. A téma részletes kifejtésére reményeim szerint a szekszárdi vezetőtanítók-tanárok IV. országos módszertani konferenciáján kerül sor.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- Adamikné 1995 = Adamikné Jászó Anna (szerk.): Olvass nekem! Kalauz szülőknek, óvónőknek, tanítóknak a gyermekkönyvek útvesztőjében. Trezor Kiadó, Budapest, 1995. 316.
- Bácsi 2004 = Bácsi János: Az értő olvasás sikertényezői: I. A szókincs. In: Cseh Béla, Éber Elődné (szerk.): Mit? Kinek? Hogyan? A Gyakorlóiskolák Iskolaszövetsége által szervezett Vezetőtanítók, -tanárok II. Országos Módszertani Konferenciájának előadásai. Baja, 2004. 338-46.
- DL ismertető: <http://www.hunlit.hu/darvasilaszo>

- Dobos 2004. = Dobos Zoltánné: Ötletek, gondolatok a kisiskolások tanórán kívüli szabadidejének szervezéséhez. In: Cseh Béla, Éber Elődné (szerk.): Mit? Kinek? Hogyan? A Gyakorlóiskolák Iskolaszövetsége által szervezett Vezetőtanítók, -tanárok II. Országos Módszertani Konferenciájának előadásai. Baja, 2004. 438–42.
- H. Tóth 1998 = H. Tóth István: Egy olvasásvizsgálat témája és tanulságai. In: Módszertani közlemények. 1998. 5. sz.
- H. Tóth 2006 = H. Tóth István: Olvasni tudást adni. Csengőszó, 2006. 5. sz. 5–11.
- Herceg 2005 = Herceg Dóra: Olvasáskészség fejlesztése 3–4. osztályban. In: Csengőszó, 2005. 5. sz.
- Manguel 2001 = Alberto Manguel: Az olvasás története. Park Kiadó, Budapest. 2001. 383.
- Nagy 2001 = Nagy Attila: Olvasásfejlesztés, könyvtárhasználat – kritikus gondolkodás. Országos Széchenyi Könyvtár, Osiris Kiadó, Budapest, 2001. 151.
- Patajné 2003 = Patajné Hegedűs Éva: Olvasóvá nevelés – irodalmi séták – napközi otthonban. In: Csengőszó, 2003. 5. sz.
- Steklács 2005 = Steklács János: A szövegértés hatékonyságának fokozása olvasási stratégiák tanításával. In: http://www.hunra.hu/ira/steklacs_janos.doc
- Szulicsné 2004. = Szulicsné Plank Anikó: Kreativitás a napköziben. In: Cseh Béla, Éber Elődné (szerk.): Mit? Kinek? Hogyan? A Gyakorlóiskolák Iskolaszövetsége által szervezett Vezetőtanítók, -tanárok II. Országos Módszertani Konferenciájának előadásai. Baja, 2004. 420–29.

CSILLA KOC SIS

Reading habits of the 9 and 10-year-old age group

In this paper, drawing on the findings and experimental results of the colleagues publishing on the topic, the author aims to describe the methods and practices through which independent reading can be improved with those children who have already learnt how to read, but whose reading technique is in need of improvement. This is done with the help of one particular book (László Darvasi: *Trapiti*). The results of some surveys on the reading habits of pupils, carried out with the children and their parents, are also presented.